

Antikvariske prinsipp i fartøyvernet

Erik G. Småland, Riksantikvaren 2022

Teori og praksis i fartøyvernet

Erik G. Småland, Riksantikvaren 2022

Teori

Teori

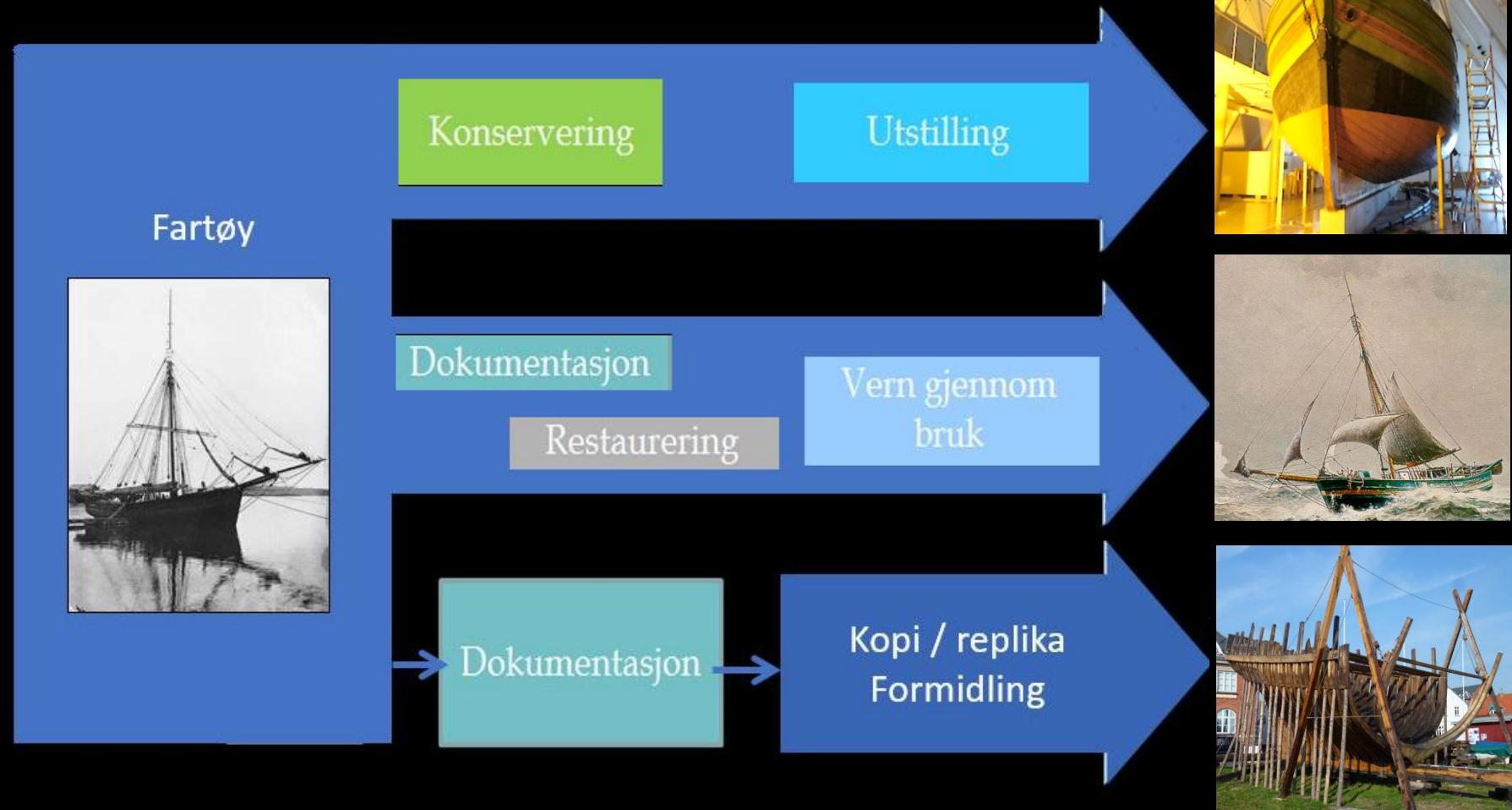
Kvifor gjer vi det på denne måten?

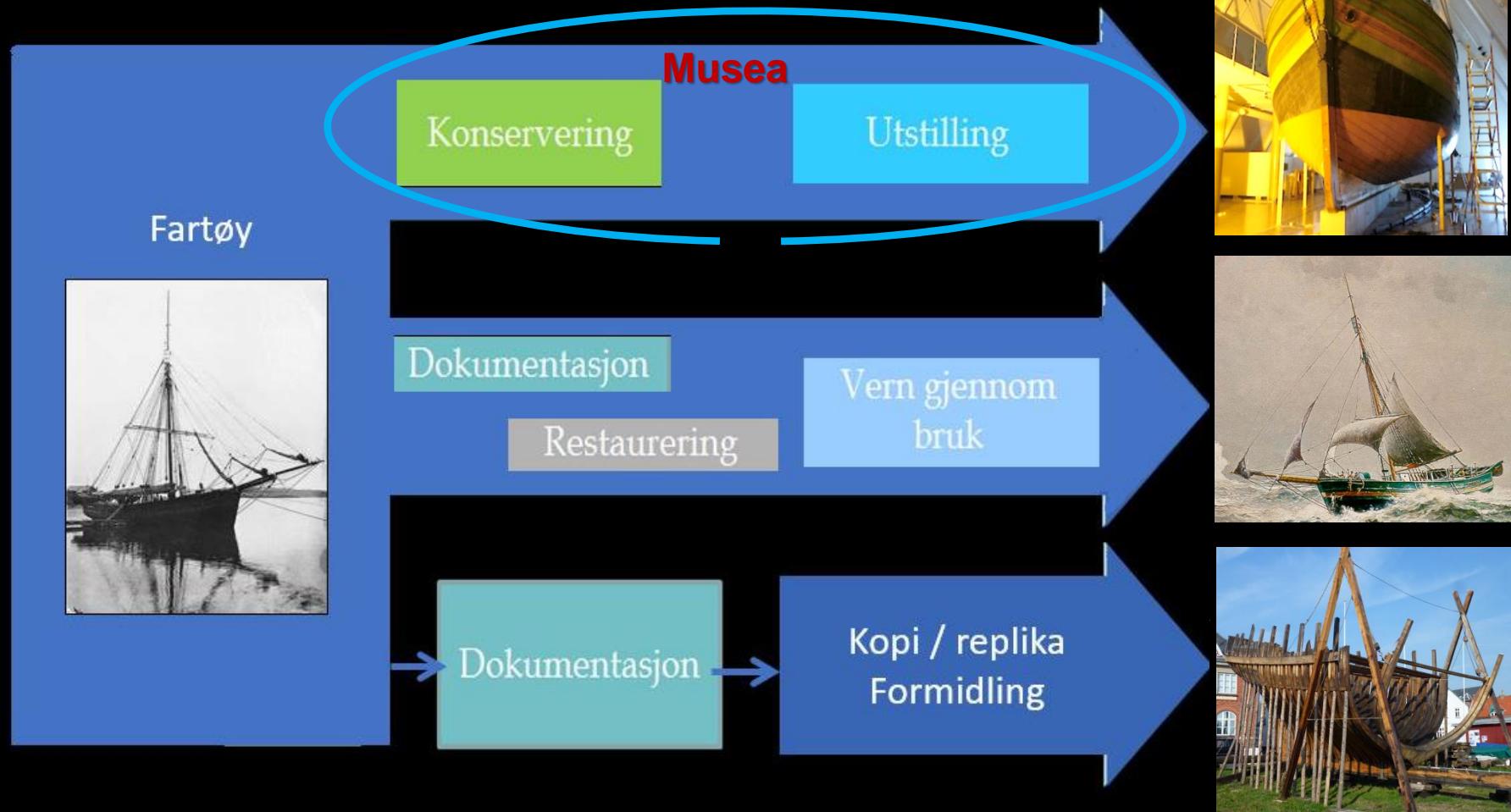
Kva skal vi ta vare på?

- Fartøyet
Det konkrete fartøyet

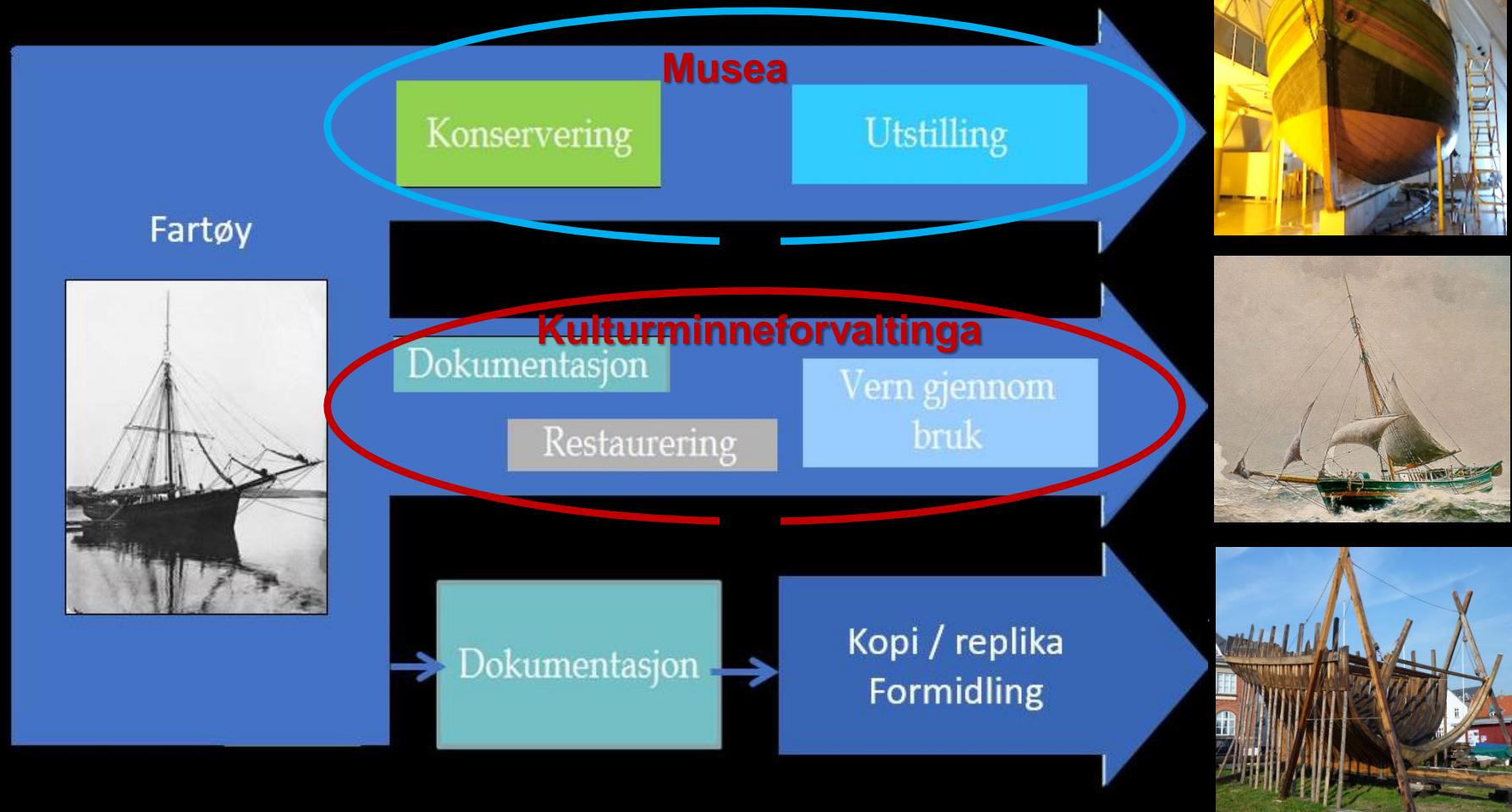
Korleis tek vi vare på fartøyet?

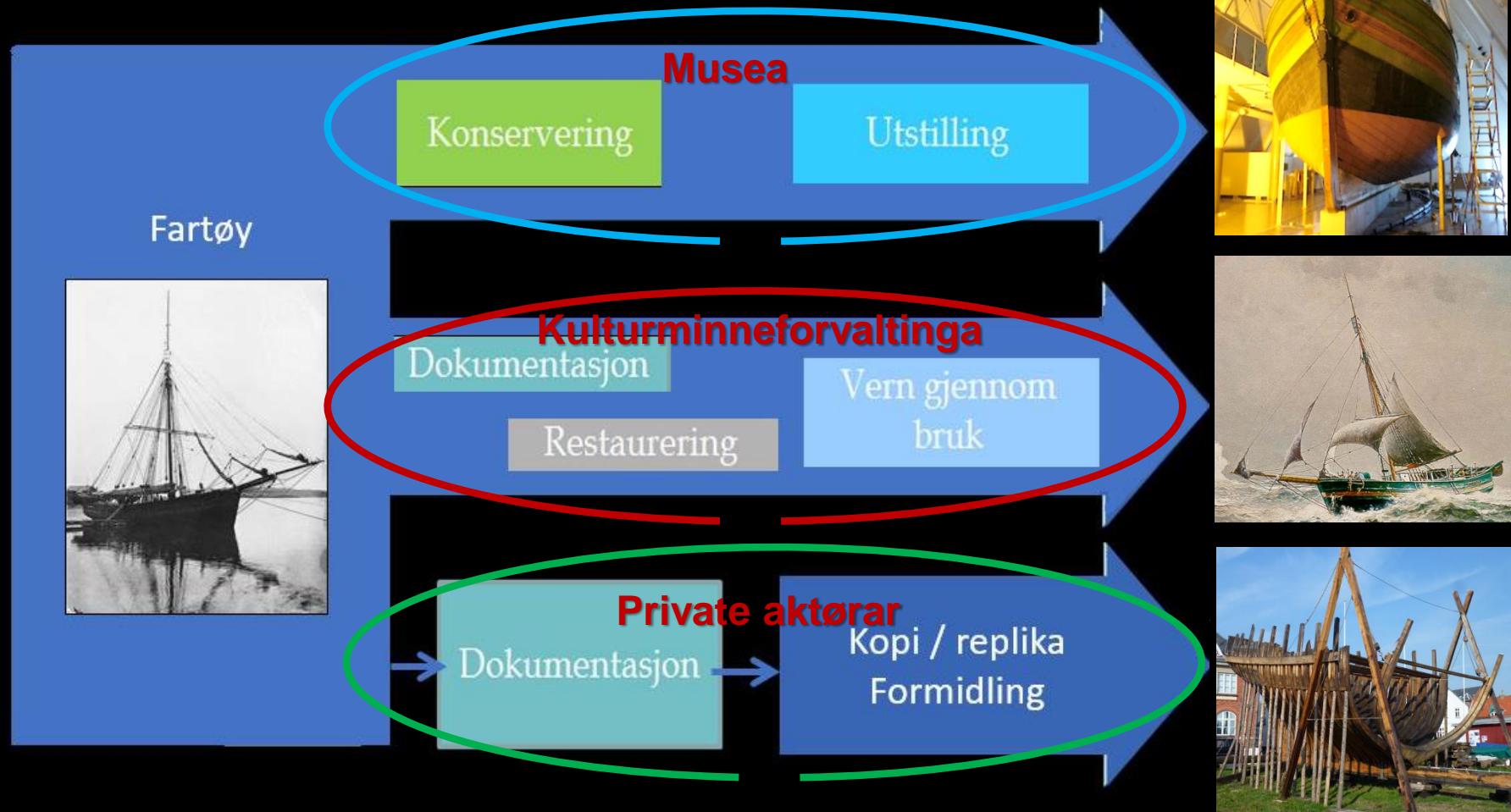
Korleis tek vi vare på fartøyet?

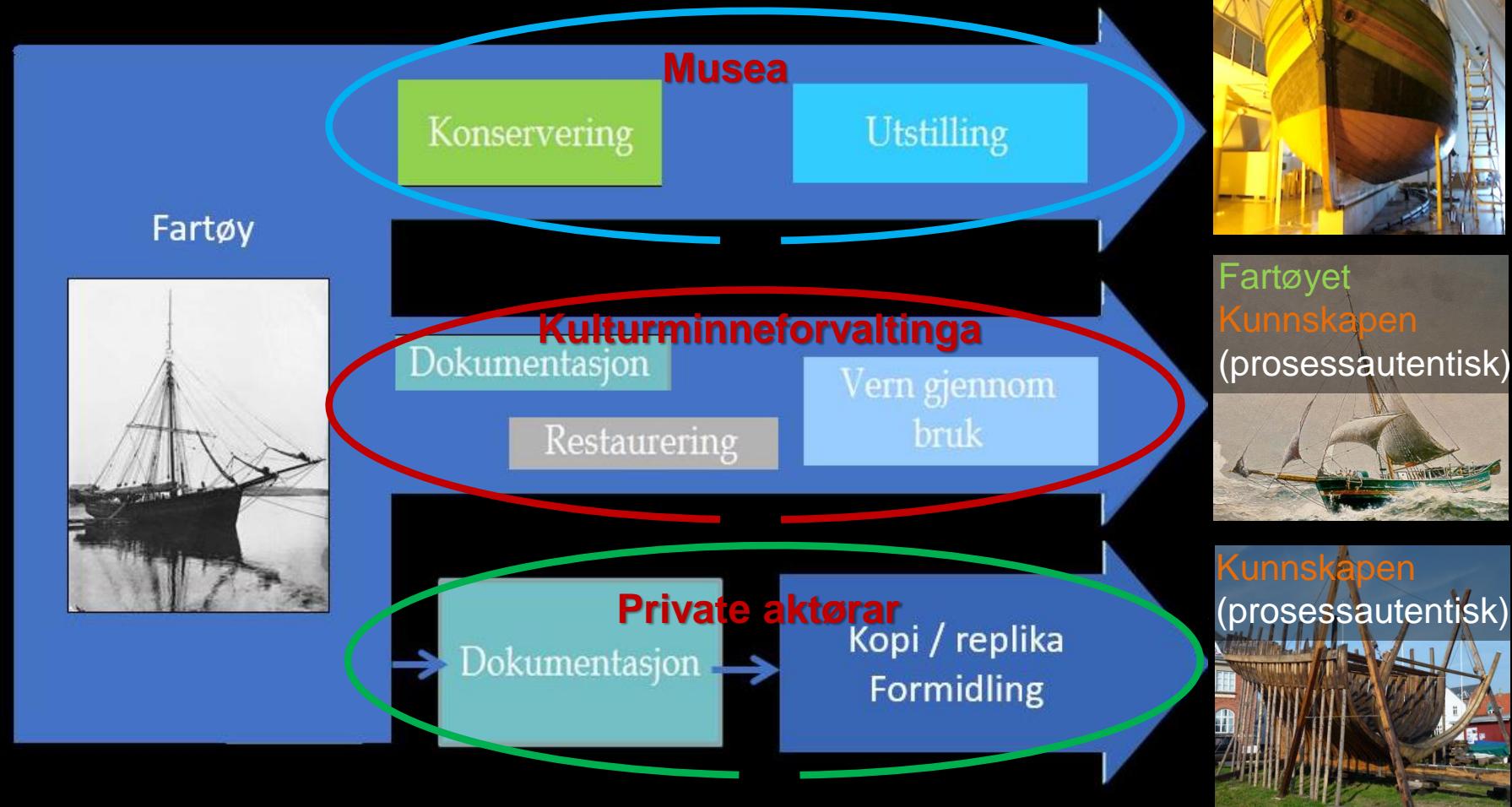
Korleis tek vi vare på fartøyet?

Korleis tek vi vare på fartøyet?

Korleis tek vi vare på fartøyet?

Antikvariske prinsipper i fartøyvernet

Kva er det vi tek vare på?

- Fartøyet
Det konkrete fartøyet

Antikvariske prinsipp i fartøyvernet

Kva er det vi tek vare på?

- Fartøyet

Det konkrete **operative** fartøyet («Vern gjennom bruk»)

Kva er det vi tek vare på?

- **Fartøyet**
Det konkrete operative fartøyet
- **Praktisk kunnskap**
Handverkskunnskap: bygging, drift og vedlikehald

Kva er det vi tek vare på?

- **Fartøyet**
Det konkrete operative fartøyet
- **Praktisk kunnskap**
Handverkskunnskap: bygging, drift og vedlikehald
- **Historisk kunnskap**
Kunnskap om fartøyet sine historiske føresetnader og samfunnsmessige betydning

Kva er det vi tek vare på?

- **Fartøyet**
Det konkrete operative fartøyet
 - **Praktisk kunnskap**
Handverkskunnskap: bygging, drift og vedlikehold
 - **Historisk kunnskap**
Kunnskap om fartøyet sine historiske føresetnader og samfunnsmessige betydning
- Kva**
korleis
Kvífor

Kva er det vi tek vare på?

gjenstand

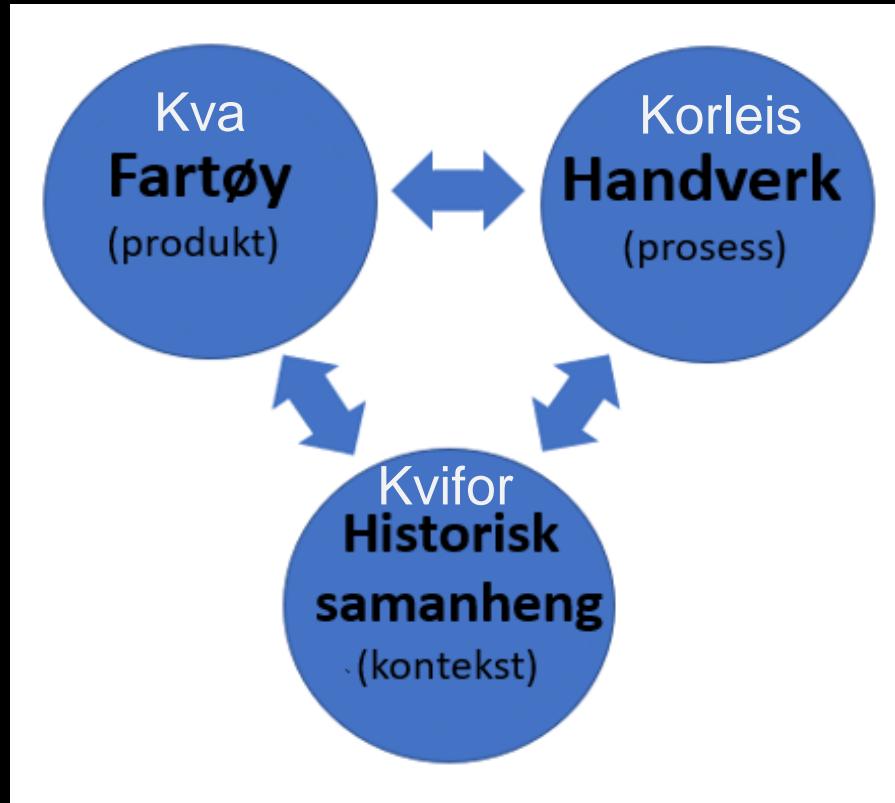
- Fartøyet
Det konkrete operative fartøyet

kunnskap

- Praktisk kunnskap
Handverkskunnskap: bygging, drift og vedlikehold
- Historisk kunnskap
Kunnskap om fartøyet sine historiske føresetnader og samfunnsmessige betydning

Kva
korleis
Kvifor

Antikvariske prinsipp i fartøyvernet

Kunnskapen vi får må haldast fast gjennom dokumentasjon.
Fartøyvern = Dokumentert prosessautentisk vern

Arbeidet med eit verna fartøyet må ikkje gjennomførast på ein slik måte at kunnskapen om fartøyet si tekniske historie og eigenart går tapt i prosessen.

Når vi dokumenterer det vi gjer produserer vi stadig meir kunnskap, samstundes som fartøyet sin eigenart vert teken vare på.

Dette er årsaka til at omsynet til dokumentasjon må stå sentralt i alle stadium i verneprosjektet.

Vi kan tenke på verneprosjekta som kontinuerlege forskingsprosjekt, og leggje til rette for at kunnskapen vi får under arbeid med fartøyet kontinuerleg vert fanga opp.

Hovudregel:

Dersom vi år etter år arbeider med eit fartøy,
utan at det gjev oss meir kunnskap, så må vi
endre praksis.

Praksis

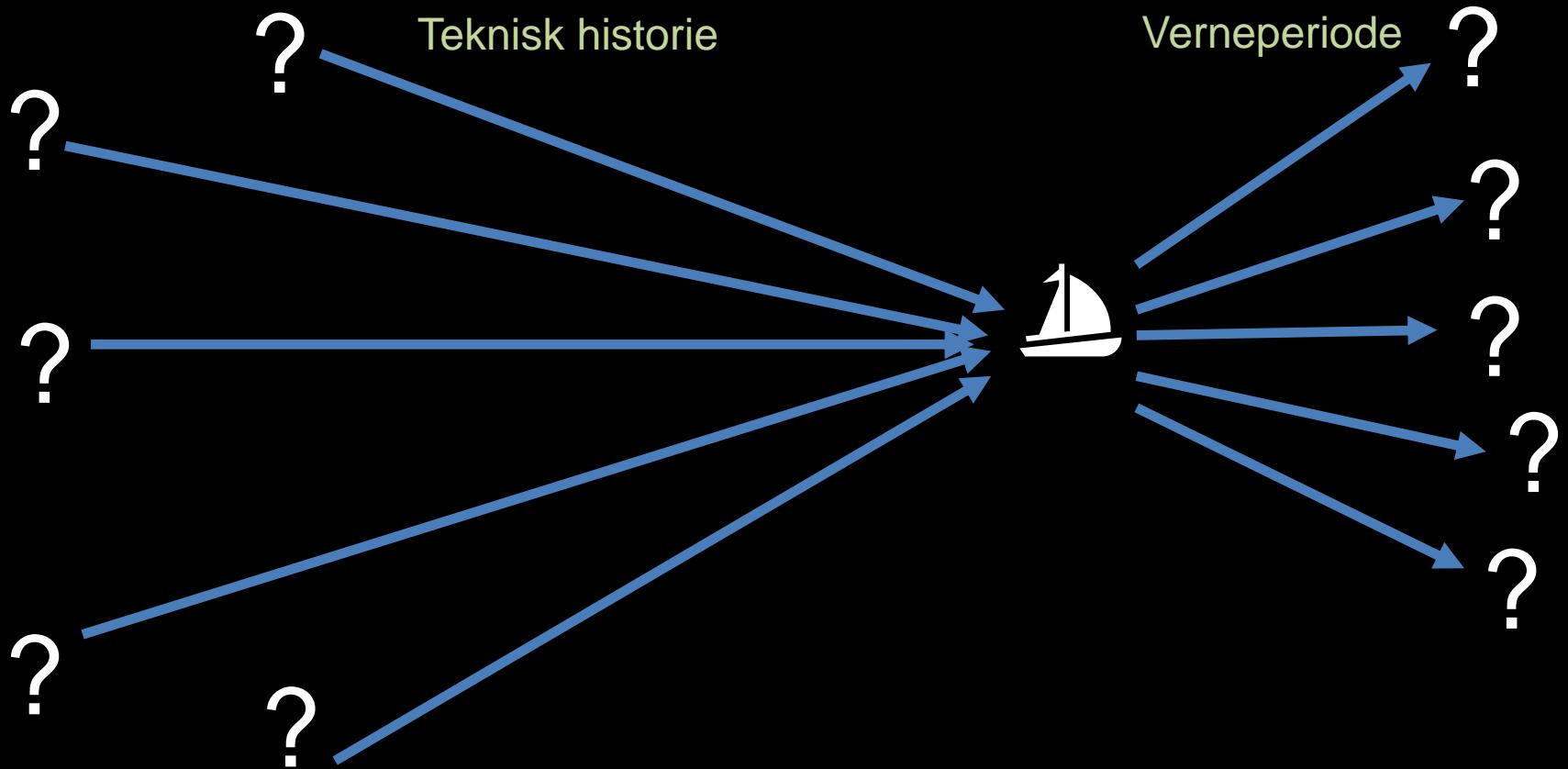

Praksis

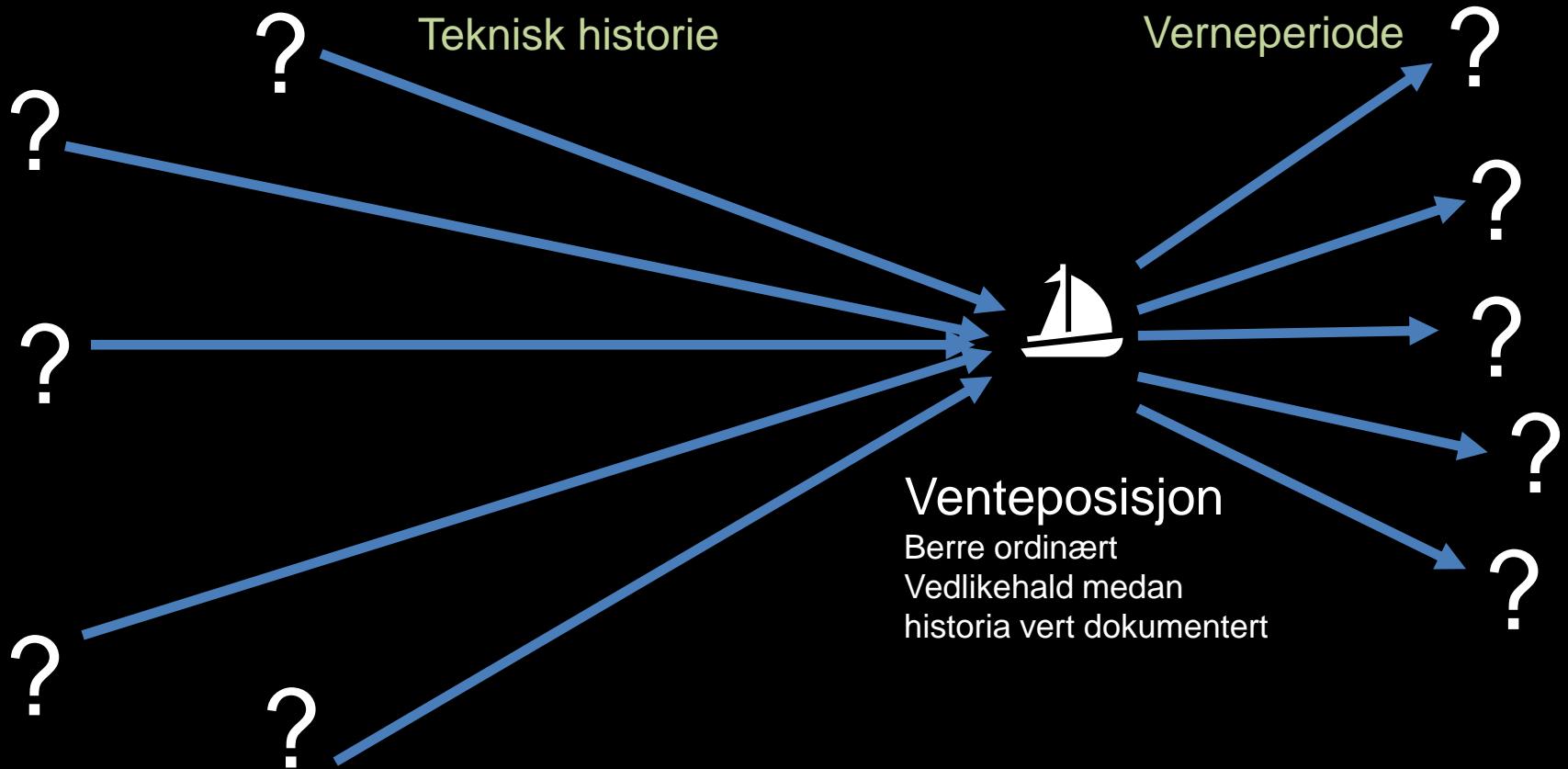
Korleis gjer vi det?

Kvar vi skal er eit resultat av kvar vi kjem frå

Kvar vi skal er eit resultat av kvar vi kjem frå

Når ein har teke over fartøyet;
Kva utstyr skal første mann om bord ha med seg?

ngsplan
ord
ksarrangement

enner
ex Thule
r 2019

Dokumentasjon

BREDALSHOLMEN

MS Ekar

Teknisk-historisk dokumentasjonsrapport

Versjon nr. 1
Dato 30.08.2021

Rapport nr.
Hardanger Fjordferryvernetester

MS «Nyl

Teknisk-historisk dokumentasjonsrapport

Versjon nr. Utkast RA
Dato 30.08.2021

Rapport
Hardanger Fjordferryvernetester

**Teknisk-historisk dokumentasjonsrapport
«M/B Tafjord»**

TAFJORD

**Teknisk-historisk dokumentasjonsrapport
«M/K SVENJA»**

Taubåten Jan

Teknisk-historisk rapport

Nordstjern

UIM

BREDALSHOLMEN

Taubåten Jan

Teknisk-historisk rapport

Teknisk-historisk dokumentasjonsrapport
«Nordstjern»

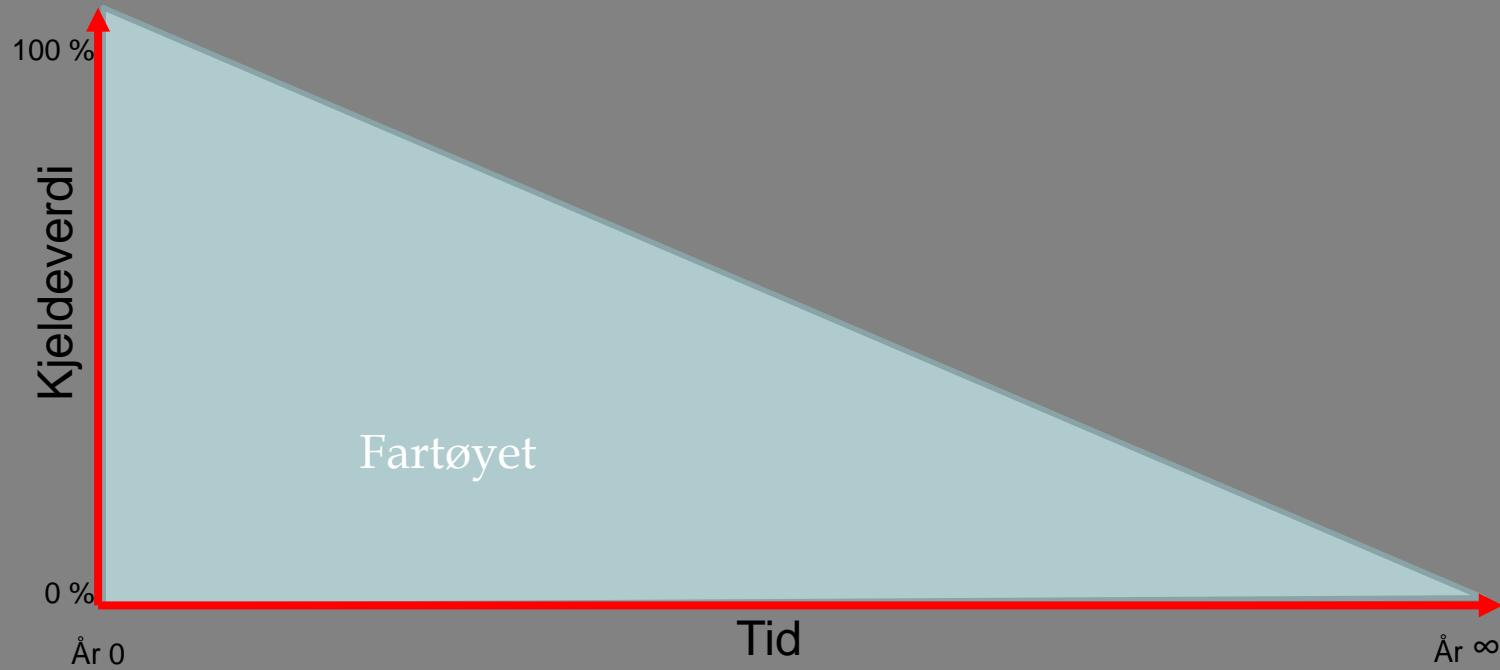
Kva er det vi tek vare på?

gjenstand
kunnskap

- **Fartøyet**
Det konkrete operative fartøyet
- **Praktisk kunnskap**
Handverkskunnskap: bygging, drift og vedlikehald
- **Historisk kunnskap**
Kunnskap om fartøyet sin tekniske historie, historiske føresetnader og samfunnsmessige betydning

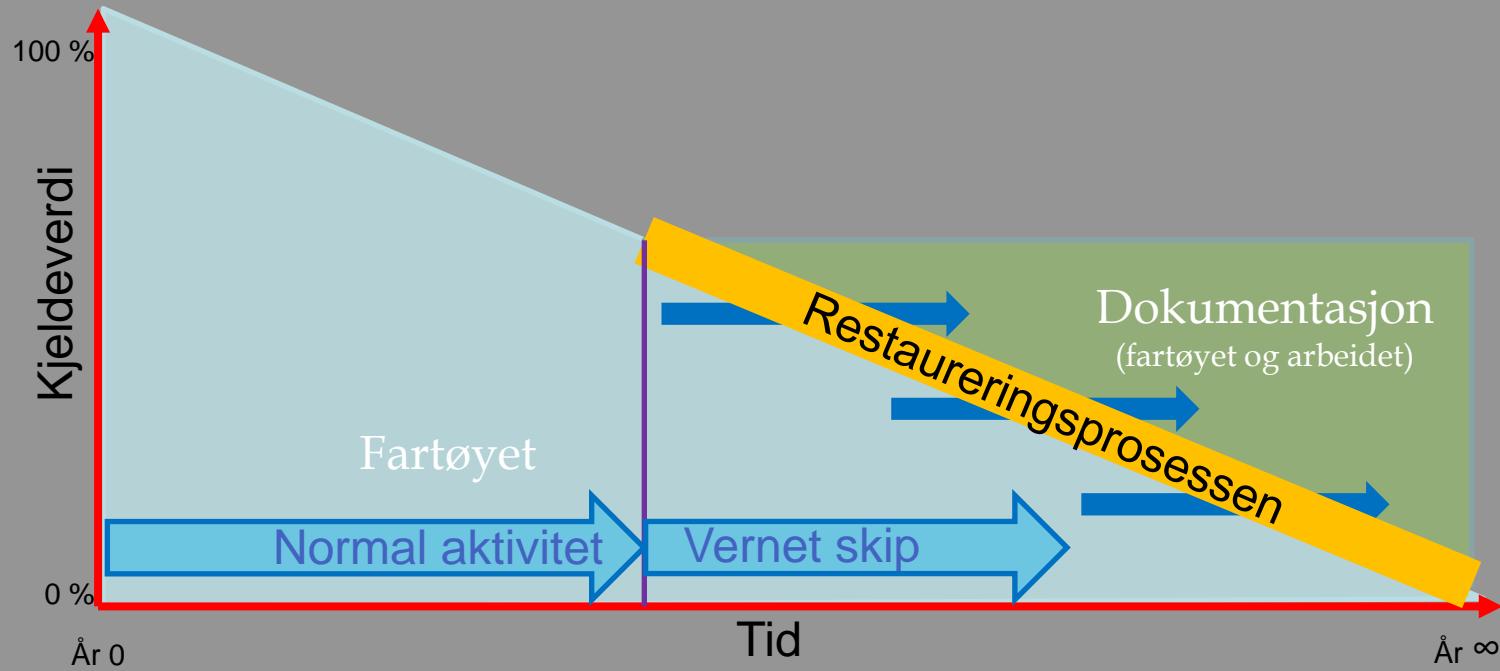
Kunnskap om fartøyet sin tekniske historie, historiske føresetnader og samfunnsmessige betydning

Fartøyet sin verdi som kjelde til seg sjølv som nybygg

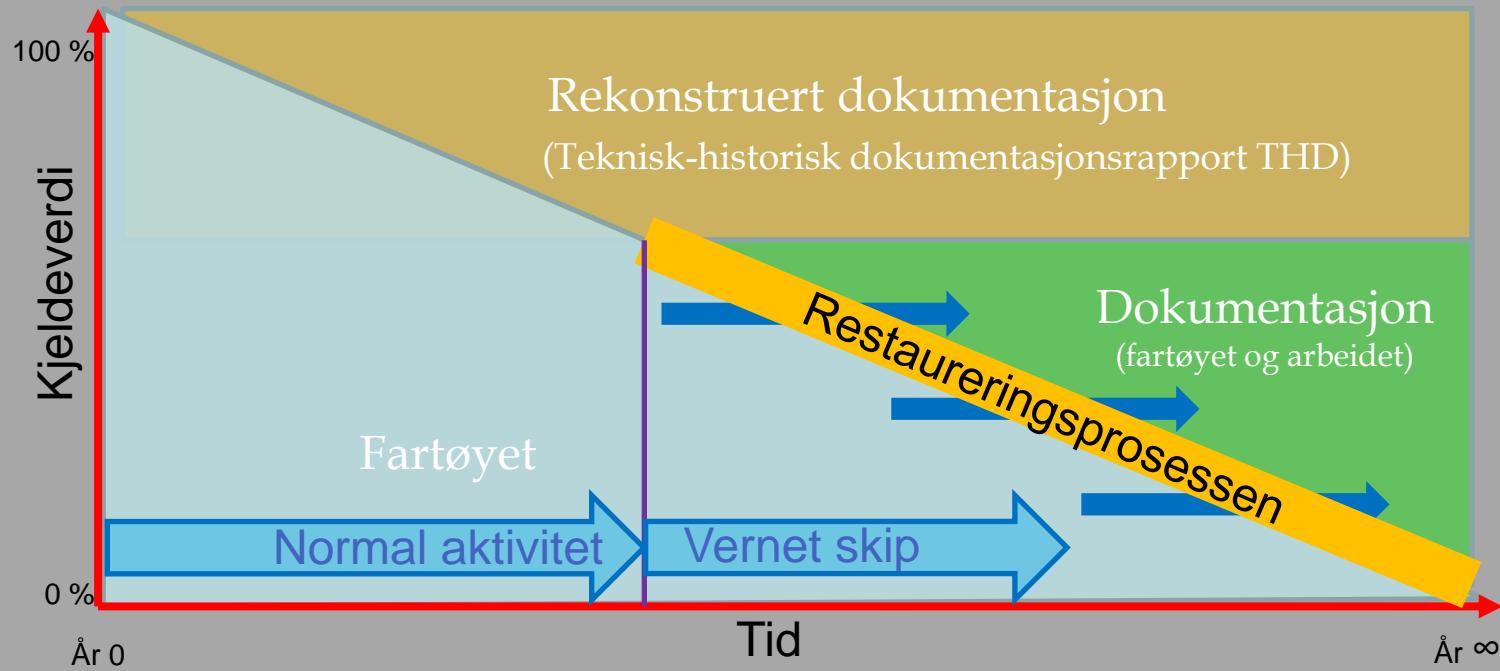
Kunnskap om fartøyet sin tekniske historie, historiske føresetnader og samfunnsmessige betydning

Fartøyet sin verdi som kjelde til seg sjølv som nybygg

Kunnskap om fartøyet sin tekniske historie, historiske føresetnader og samfunnsmessige betydning

Fartøyet sin verdi som kjelde til seg sjølv som nybygg

Ulike former for dokumentasjon

Ulike former for dokumentasjon

Ulike former for dokumentasjon

Dokumentasjon

Historiske kjelder er grunnlaget for ein teknisk-historisk dokumentasjonsrapport

Rapport

Vurdering og
samanfatting

Tor Rønnow

D/S STORD 1

Historisk dokumentasjon

HARDANGERSJØEN

The report cover features a black and white photograph of the ship D/S Stord 1 docked at a pier, with several people standing on the deck. The title "D/S STORD 1" is prominently displayed at the top, followed by "Historisk dokumentasjon". Below the title is a smaller photograph of the ship's funnel and upper deck. The bottom of the cover has the text "HARDANGERSJØEN" and "1998".

Kvalitetsmål

Dokumentasjonen av våre inngrep på fartøyet må vere god nok til å setje komande generasjonar i stand til å etterprøve våre val og eventuelt reversere inngrepa.

Kva er det vi ser?

Fartøyet som kjelde til si eiga historie

Foto: Erik G. Småland. Riksantikvaren

Fasiten til våre spørsmål
om fartøyet si tekniske
historie er fartøyet sjølv.

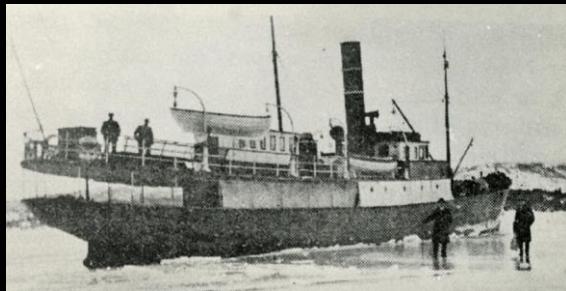
Det er difor viktig å kunne
lese og sikre dei spora
som finst om bord i fartøya.

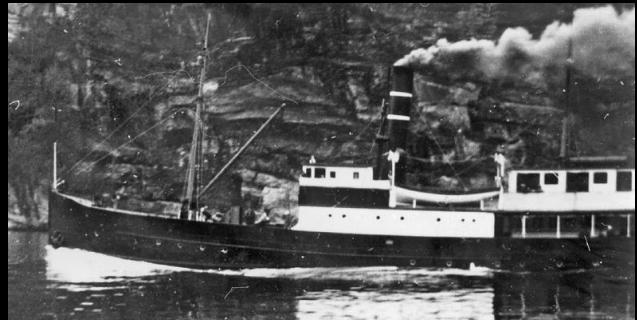
Dei fleste eldre fartøy har vore gjennom ei rekke endringar for å halde tritt med skiftande tiders krav frå statlege organ, passasjerar og mannskap, krav til økonomi, rasjonell drift eller krav knytte til heilt nye oppgåver. Også historiske hendingar kan setje preg på fartøya.

1908-1915

1915-1932

1932-1939

1939-1945

1946-1950

1950-1961

1962-1964

1965-1996

2000-

D/S «Oster»

Døme på vanlege endringar

«Svanhild»

1889

1925

Ca.1935

«Hindholmen»

1915

1954

Spor etter spikarslaga for himlingspanelet

Berre grunning på bjelkar og ubehandla dekksplank
= nedfôra himling og innkassa bjelkar

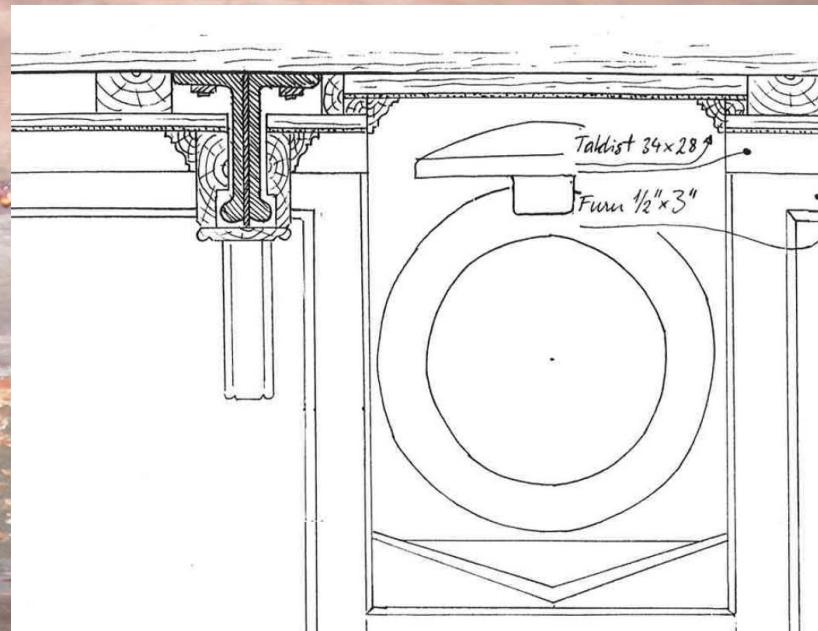
D/S «Oster». Tidlegare aktersalong med spor etter originale lekter for himlinga.

Foto: Erik G. Småland. Riksantikvaren

Spor etter spikarslaga for himlingspanelet

Berre grunning på bjelkar og ubehandla dekksplank
= nødfôra himling og innkassa bjelkar

D/S «Oster». Tidlegare aktersalong med spor etter originale lekter for himlinga.

Foto: Erik G. Småland. Riksantikvaren

2/6/04.

D/S «Stavenes». Original trapp ned under dekk
akter.
Erik G. Småland. Riksantikvaren

Kombinasjon av ulike kjelder gjev meir og sikrare informasjon

116/537

S. L. & Johannessen Ltd.,

Bergen.

Behag oppgiv billigst pris pr. meterfot for nedennevnte
materiale, frit tilkjørt verkstedet:

1000 mtf. 1 $\frac{1}{2}$ " x 6"	pliseide furubord, fasade paa en side	(=)
	15 mtf. lengder.	
1200 "	1 $\frac{1}{2}$ " x 6" furubord fasade paa begge sider	
	15 mtf. lengder.	
1000 "	1" x 6" "	
	fasade paa en side	
5000 "	3/4" x 6" "	
	fasade paa en side	
6000 "	3/4" x 6" glatpliseide granbord.	
1000 "	1" x 6" do. furubord.	
2000 "	1 $\frac{1}{2}$ " x 6" do. do.	

underlige furuplanker.

100 mtf. 3" x 9"

1000 " 3 $\frac{1}{2}$ " x 6"

500 " 3 $\frac{1}{2}$ " x 9"

100 " 1 $\frac{1}{2}$ " x 9"

100 " 3/4" x 9".

Alt af prima, feilfritt materiale, hvilket
vi drug. Materialerne bliver at udtag af vor
tilstrænges til hurtigst levering.

Brev i kopibok fra 1904 etter Bergens Mekaniske
Værksted.

Del av original trappe i
akterskipet.

D/S «Stavenes» - spor etter innvendes treskott, babord midtskips

D/S «Angelo», ex «Svendborgsund».

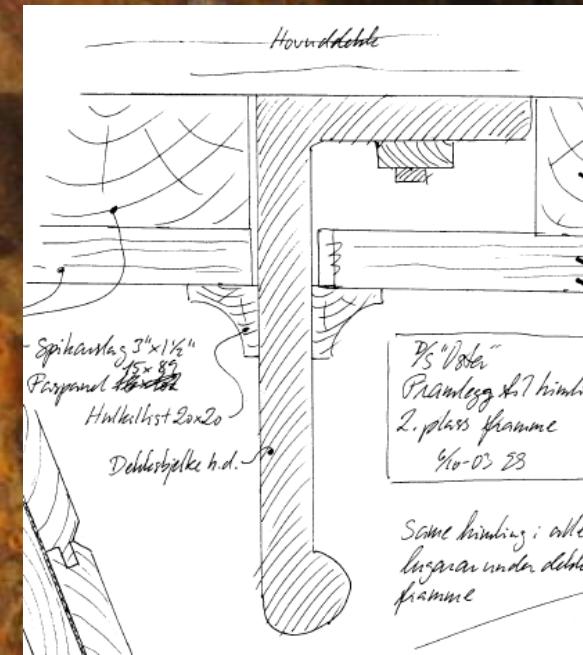
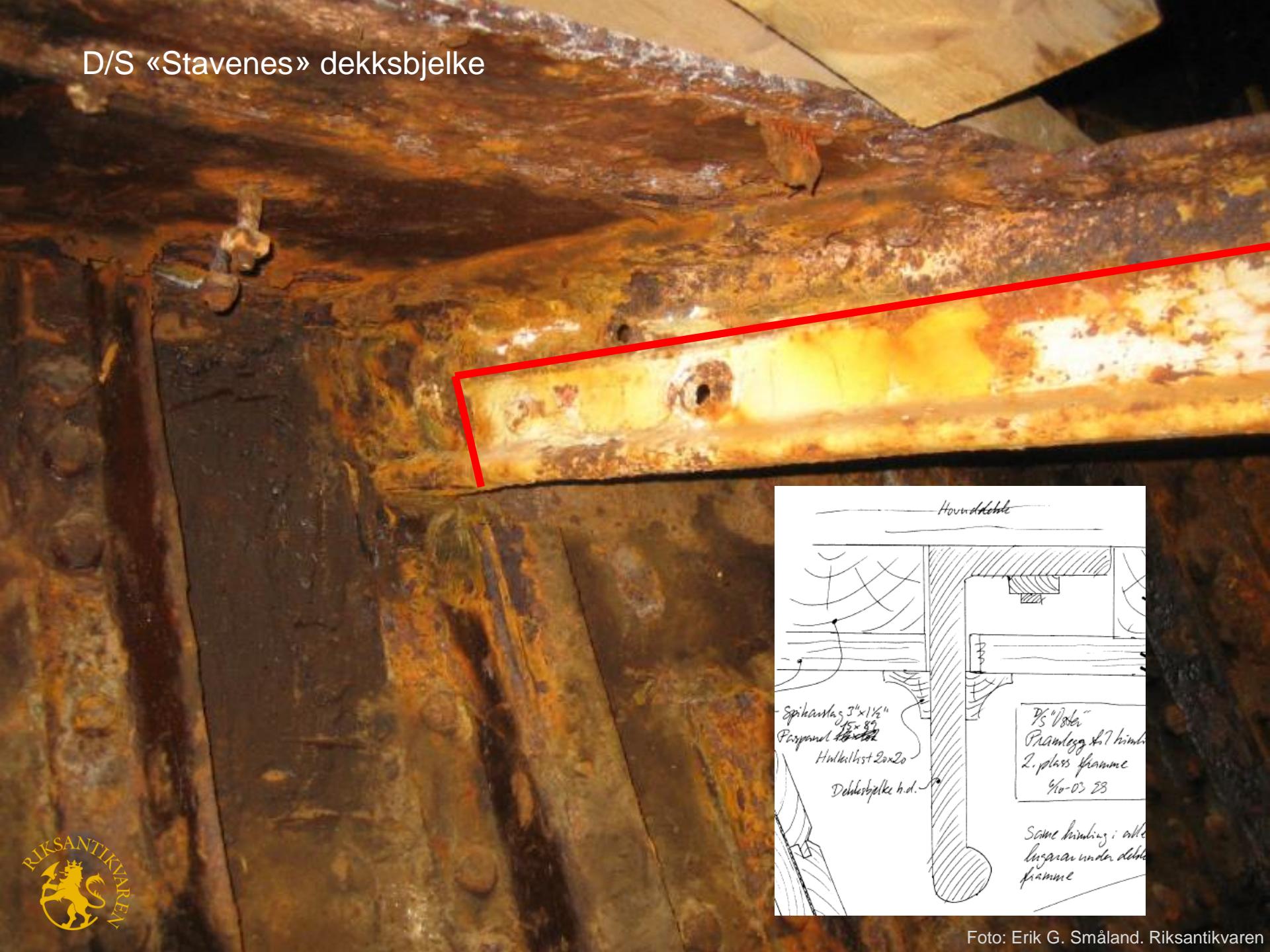
Spor etter lampesokkel med kabel

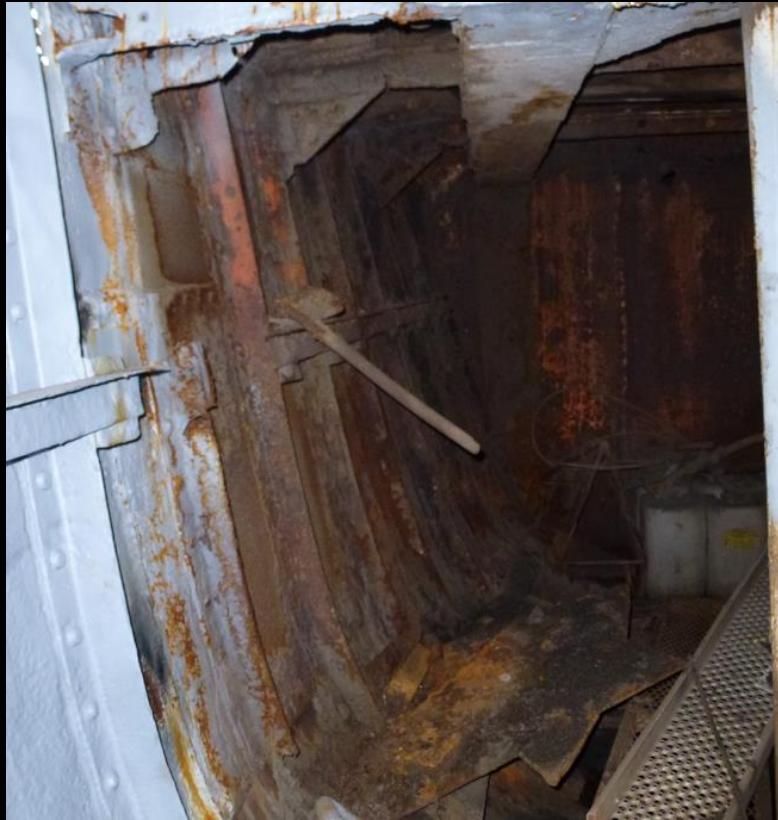
Maling på dekksplank = ikke himlingspanel

Umalt parti = taklister eller spor etter innkassing av bjelke?

D/S «Angelo», ex «Svendborgsund». Spor etter
innredning fremme under dekk.

D/S «Stavenes» dekksbjelke

M/S «Tysnes»

Foto: Erik G. Småland. Riksantikvaren

Foto: Erik G. Småland. Riksantikvaren

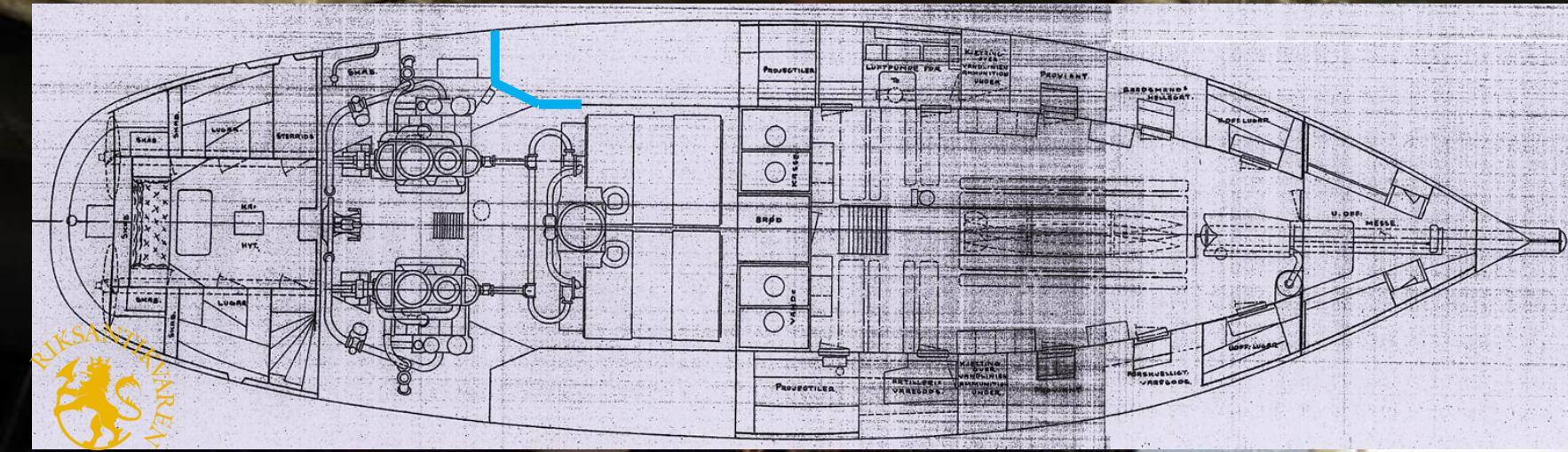
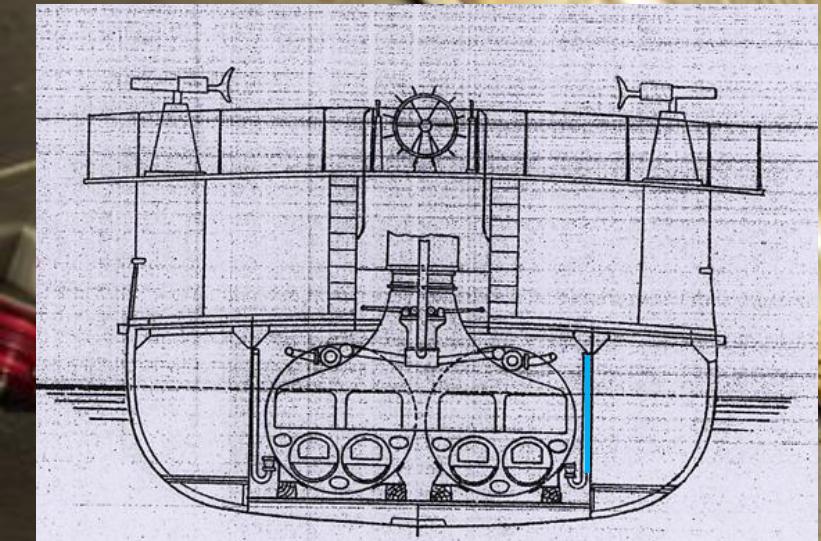

Sandblåsing og maling = alle spor slettes
Hugs at slikt må dokumenterast FØR slike prosessar.

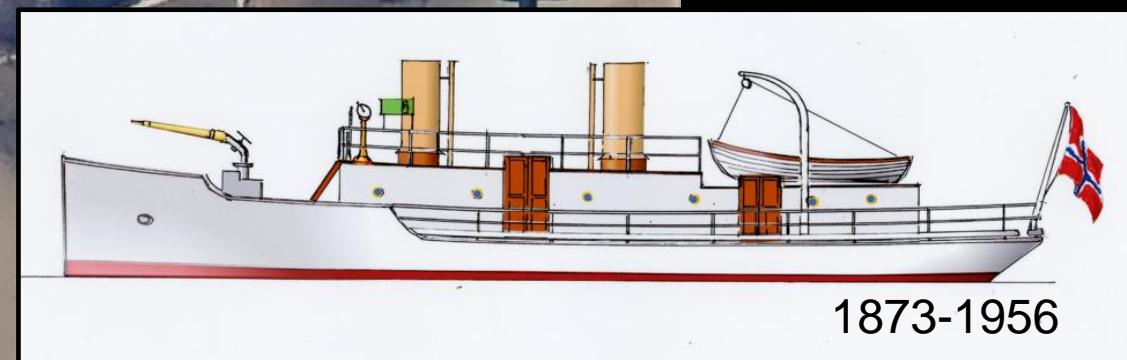
D/S «Sjødampsprøite 1»

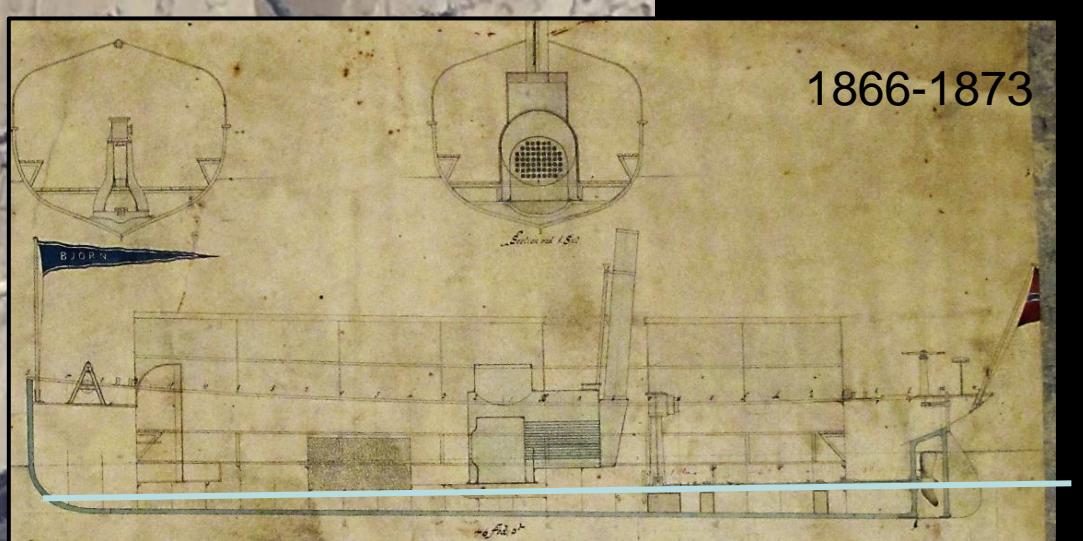
D/S «Sjødampsprøite 1»

1956-2020

1873-1956

1866-1873

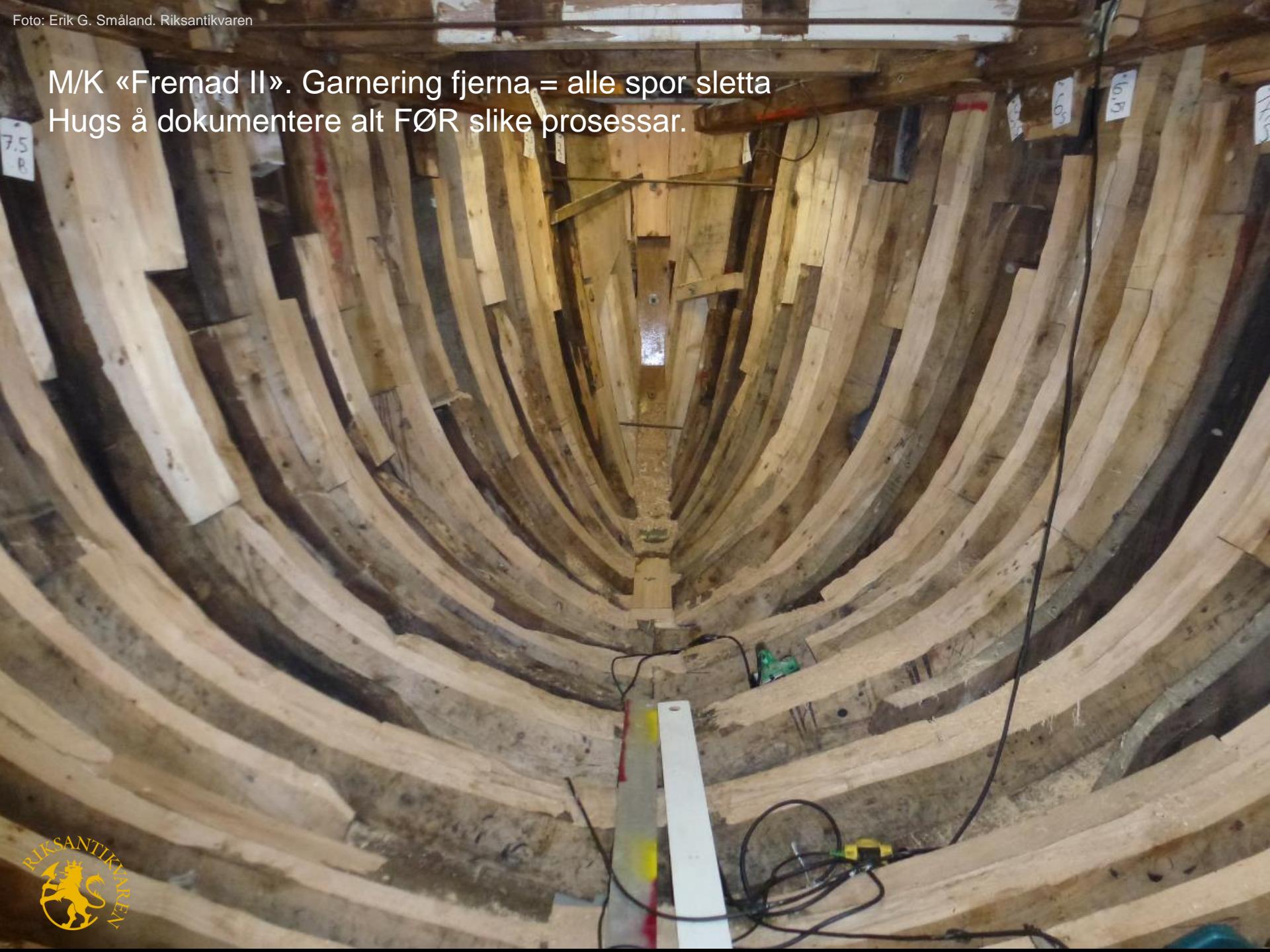
M/K «Tafjord». Garnering med spor etter innreiing

M/K «Tafjord». Garnering med spor etter innreiing

M/K «Fremad II». Garnering fjerna = alle spor sletta
Hugs å dokumentere alt FØR slike prosessar.

M/K «Fremad II»

Kva er det eigentleg vi driv på med?

Dokumentert prosessautentisk vern

Teknisk historisk dokumentasjon

Tilstandsvurdering

Restaureringsplan

Rapport frå arbeidet

Rapport frå arbeidet

Rapport frå arbeidet

